

Elektrikte tarifenin tesbiti ve yedeklerin tarifedeki rolü

Mücteba BUHAEALILAR

Y. Müh - E.t.E.t.

Tanınmış s'istemler :

Elektrikte tarife devmüş müşteriler yalnız kwh başına ödendiği düşünür. Müstahsil irim durum bu karini- bati değildir. Zira müşteriler arasında çeşitli karakter arzeden her çok çuuplai mevcut olup, her grup için eşit kwh bedeli talep imkânsızdır. Bu husus çeşitli tarifo esaslarının kurulmasına yol açmıştır. Bunları kısaca hülâsa edelim:

I - - Müşterileri gruplandırarak her biri için ayrı kwh. bedeli tesbit etmek.

Bu usul en çok kullanılmakla beraber müstahsil ile müstehlik arasında mutavassit rolünü oynayan teşekküllerin bulunması zaruri olan enterkonekte sistemlerde kabili tatbik değildir. Çünkü enterkonekte sisteminin müşterileri şehirler, kasabalar, büyük sanayi tesisleri gibi yine aynı karakterdeki teşekküller olup aynı gruptaki müşterilerin karakterleri de farklıdır. Meselâ aynı güç talep eden iki şehirde enerji taleplerinin farklı olabilir. Bu ise her müşteri için hususi tarife tatbiki gibi gayı mantıki bir netice doğurur.

II — İki terimli tarife sistemi.

Bu sistemde müşteri tarafından talep edilen güç için bir terim, enerji için bir terim olmak üzere iki tarife unsuru tesbit edilir. Bununla tarifenin müşteri karakterlerine tamamen aydurlması temin edilebilir. Enterkonekte şebekelerde zaruri olan bu sistem şehir veya kasaba'arda da birinci usul yerine kullanılabilir. Ancak birinci usulde tarife eskiden beri kullanılmakta olduğundan bu sistemin şehir ve kasabalarda tatbikine pek raslanmaz.

İki terimli tarifelerde takat ve enerji masraflarının tevzi şekli tesis için yapılan yatırımlara, yakıt fiyatlarına ve nihayet müşterilerin karakter ve ödeme kabiliyetlerine tabi olup her sistemde gayet hassasiyetle incelenmesi icap eden bir meseledir.

Tesis masraflarına göre takat masrafları çok yüksek, enerji üretimi için yapılan yakıt v.s. masrafları çok küçük olan sistemlerde, meselâ, yalnız hidrolik santrallardan müteşkil şebekelerde bu usul ile tesbit edilecek tarife sanayi gibi yüksek yük faktörü olan müşterilerde, çok fazla ucuzluk husule getirebilir. Bu ise diğer müşteriler için yüksek tarifeyi intaç edeceğinden tatbik kabiliyetini kaybeder. Bu gibi

hallerde takat masrafının bir kısmını enerji terimine ilâve edecek çok terimli tarife esasları kullanılır.

Yedeklerin tarife üzerinde etkisi :

Yedek, gerek müstakil santrallarda, gerek enterkonekte şebekelerde işletme emniyeti bakımından zaruridir. Ancak fazla miktardaki yedek tarifelerde bilhassa takat terimlerini çok yükseltebilir. Müstakil şehir santrallerinde yük durumuna ve santralin büyüklüğüne göre yedek nisbeti % 30 hattâ % 50 ye kadar çıkabilir. Enterkonekte şebekelerde bu nisbet vasati olarak % 10 civarında olmalıdır. Bunlarda tesis masrafları müstakil şehir ve sanayi santrallerine nazaran çok yüksek olduğundan yedek nisbetinin yüksalmemesine bilhassa dikkat etmelidir. Yedek miktarını sistem veya santraldaki en büyük ünite takati tayin ettiğine göre sisteme girecek yeni santrallarda ünite takatlarının çok tüyulc geçilmemesi icap eder. Seçilerek büyük üniteler yedek miktarını arttıracığından c'de edilmesi düşünülen tasarruf yerine b.l.fıkıs taiti-fem lüzumsuz yere yükselmesini intaç edebilir.

Diğer taraftan sistemde bulunan sanayi ısı-kuvvet santralleri yani teknolojik buhar ihtiyacı olan sanayi ile, kömür işletmeleri, demir çelik sanayii, kimya sanayii gibi iç enerji kaynakları bulunan sanayi santralleri her zaman sisteme bir yedek olarak hizmet edebilirler. Enterkonekte sistemde yedek nisbetini düşürmek için bu santralleri yedek olarak hesaba katmak en uygun bir hal çaresidir. Bunların takatlarının küçük ve özgül yakıt sarfiyatlarının nisbeten yüksek olması hiç bir zaman yedek olarak nazarı itibara alınmalarına mâni teşkil ötmaz.

Yeni tesis edilen enterkonekte sistemlerde eskiden mevcut olan şehir santrallerinin de aynı şekilde nazarı itibara alınmasının zaruri olduğunu unutmamalıdır.

Gerek sanayie ait ısı - kuvvet santralleri, ve gerekse eskiden mevcut olup enterkonekte sisteme dâhil olan şehir santrallerini yedek olarak nazarı itibara almak, sistemdeki takat masraflarını minimuma indirecektir. Bu arada bu santral sahiplerini tatmin edecek tarifenin tesbiti do enterkonekte sisteme düşen en büyük vazifedir.

Memleketimizde enterkonekte sistemlerin teşekkül etmekte olduğu bu günlerde mevcut masrafları da yedek olarak nazarı itibara alan tarifelerin tesbit edileceğini ümit ederiz.